

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Daniely Švecovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Milana Deáka, v právnej veci navrhovateľky G. V., nar. X., bytom G. zastúpenej JUDr. P. Š. advokátom, Š. proti odporcovi K. P., nar. X., bytom V. D., za účasti vedľajšieho účastníka na strane odporcu: A., a.s., so sídlom v B., IČO: X., v konaní o náhradu škody, vedenej a Okresnom súde v Dunajskej Strede pod sp. zn. 5 C 188/2003, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 2. februára 2009, sp. zn. 23 Co 114/2008 takto

rozhodol:

Dovolanie navrhovateľky z a m i e t a .

Účastníkom n e p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e :

Navrhovateľka sa podaným návrhom domáhala, aby súd uložil odporcovi povinnosť zaplatiť jej z titulu ublíženia na zdraví zvýšené bolestné v sume 915.000,- Sk a sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 2.550.000,- Sk. Návrh odôvodnila tým, že dňa 10. januára 2002 bola účastníčkou dopravnej nehody, ktorú zaviniť odporca. Za tento skutok bol právoplatne odsúdený trestným rozkazom Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 22. apríla 2002, sp. zn. 2 T 49/2002, (právoplatným dňa 16.5.2002). V trestnom konaní bola odporcovi popri treste uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľke ako poškodenej bolestné 11.745,- Sk. Rozsah a závažnosť poškodenia zdravia navrhovateľky spôsobeného dopravnou nehodou boli ohodnotené podľa vyhlášky ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia - bolestné vo výške 152,5 bodu a sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 425 bodov. Z dôvodu mimoriadnych okolností prípadu si navrhovateľka uplatnila zvýšenie bodového ohodnotenia v zmysle § 7 ods. 3 citovanej vyhlášky o 100 násobok základnej výšky, ktorý počas konania čiastočne vzala späť na 30 násobok.

Okresný súd Dunajská streda rozsudkom zo dňa 28. novembra 2006, č. k. 5 C 188/2003 – 122 uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľke z titulu bolestného sumu 333.655,- Sk a z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia sumu 630.000,- Sk, vo zvyšku návrh zamietol a odporcovi uložil povinnosť nahradiť navrhovateľke trovy konania na účet jej právneho zástupcu JUDr. P. Š. v sume 96 802,- Sk, všetko do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Súd súčasne konanie v časti bolestného v sume 496.500,- Sk a sťaženia spoločenského uplatnenia v sume 1.605.000,- Sk zastavil.

Na základe vykonaného (najmä znaleckého) dokazovania súd dospel k záveru, že bodová hodnota sťaženia spoločenského uplatnenia bola 525 bodov a bolestného 232,5 bodov. S ohľadom na rozsah a závažnosť poškodenia zdravia navrhovateľky, vytrpenej bolesti a následkov pre jej ďalší život považoval za primerané zvýšenie základného bodového ohodnotenia o 25 násobok pri bolestnom a 20 násobok pri náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia.

Na odvolanie vedľajšieho účastníka, (v ktorom namietal, že v konaní neboli preukázané dôvody hodné osobitného zreteľa pre mimoriadne zvýšenie bolestného a sťaženeho spoločenského uplatnenia) Krajský súd v Trnave uznesením z 23. mája 2007, č. k. 23 Co 24/2007 – 148 napadnutý rozsudok zrušil (vo veci samej) v časti zaplataenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia a trov konania a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu, procesného pochybenia súdu prvého stupňa, v dôsledku ktorého účastníkovi konania bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 221 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku).

V novom konaní súd prvého stupňa opätovne vykonal dokazovanie a ďalším rozsudkom z 5. februára 2008, č. k. 5 C 188/2003 – 157 navrhovateľke priznal z titulu bolestného sumu 333.655,- Sk (232,5 bodu) a z titulu za sťaženia spoločenského uplatnenia sumu 630.000,- Sk (525 bodov) po ich mimoriadnom zvýšení podľa § 7 citovanej vyhlášky. Súd mal za preukázané, že navrhovateľka v čase dopravnej nehody nebola v pracovnom pomere z dôvodu starostlivosti o dieťa po úraze, ale predtým pracovala ako pomocná zdravotná sila a mala úmysel vo výkone podobnej práce pokračovať v zahraničí. Vo voľnom čase rekreačne bicyklovala a tancovala. V dôsledku utrpených zranení prácu

pomocnej pracovnej sily už nebude môcť vykonávať, v spoločenskom živote je trvalo obmedzená. Pri pohybe je odkázaná na používanie barle. Nepriaznivý fyzický stav navrhovateľky negatívne ovplyvnil aj jej psychiku, keď často prepadá depresívnym stavom z bezvýhodiskovej situácie ohľadom ďalšej prognózy vývoja jej zdravia. Vzhľadom na celkovú povahu utrpených zranení, ktoré majú po niekoľkých rokoch liečenia už trvalý charakter, zlepšenie nemožno očakávať. Z uvedených dôvodov preto súd považoval za primerané zvýšenie bodového ohodnotenia bolestného o 25 násobok a sťaženia spoločenského uplatnenia o 20 násobok bodového základu.

Na odvolanie vedľajšieho účastníka Krajský súd v Trnave rozsudkom z 2. februára 2009, sp .zn. 23 Co 114/2008 (č. l. 237), po doplnení dokazovania, rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej zmenil tak, že návrh zamietol a odporcovi nepriznal náhradu trov konania. Súčasne uložil navrhovateľke povinnosť zaplatiť vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania v sume 1919, 14 euro a štátu v sume 338,57 euro. Náhradu súdneho poplatku z návrhu na začatie konania štátu nepriznal.

Odvolačí súd mal za preukázané, že vedľajší účastník poukázal navrhovateľke z titulu bolestného 30.225,- Sk a sťaženia spoločenského uplatnenia 25.500,- Sk. V odvolacom konaní doplnil dokazovanie výsluchom navrhovateľky, ošetrojúcich lekárov, oboznámením znaleckých posudkov, lekárskeho správ, odborných vyjadrení lekárov a na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že u navrhovateľky nejde o prípad hodný osobitného zreteľa, pretože táto nepreukázala mimoriadne bolestivú liečbu a ohrozenie dôležitého orgánu, ani psychické problémy intenzity vyžadujúce odbornú pomoc psychiatra alebo psychológa. Krajský súd poukázal na to, že základné bodové

ohodnotenie už zohľadňuje okolnosť, že poškodený je pod vplyvom následkov utrpeného zranenia obmedzený v ďalšom živote. Primerané zvýšenie podľa § 6 ods. 2 vyhlášky až na dvojnásobok predpokladá existenciu ďalších skutočností, pre ktoré základné ohodnotenie nepostačuje ku kompenzácii dôsledkov zhoršeného zdravotného stavu. Zvýšenie náhrady podľa § 7 ods. 3 vyhlášky je možné iba v prípadoch hodných osobitného zreteľa, kedy sú možnosti poškodeného výrazne obmedzené, alebo celkom stratené v porovnaní s vysokou a mimoriadnou úrovňou jeho kultúrnych, športových a iných aktivít v dobe pred poškodením zdravia. Úvaha súdu pri zvyšovaní základnej bodovej hodnoty nie je neobmedzená, ale tým, že vyhláška upravuje predpoklady pre vznik nároku vo výške dvojnásobku základnej hodnoty zároveň vymedzuje hľadiská, ku ktorým je potrebné prihliadať aj pri skúmaní splnenia predpokladov na mimoriadne zvýšenie v prípadoch hodných osobitného zreteľa. Krajský súd u navrhovateľky nezistil vysokú a mimoriadnu úroveň jej športových, kultúrnych a iných spoločenských aktivít v dobe pred vznikom úrazu, ktoré by odôvodňovali záver o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa. Navrhovateľka je zaradená do pracovného procesu, primerane jej zdravotnému stavu vykonáva prácu v sede a v osobných úkonoch je sebestačná. Spoukazom na vyššie uvedené dôvody preto odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok tak, že návrh ako nedôvodný zamietol.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala navrhovateľka dovolanie. Nestotožnila sa so závermi odvolacieho súdu, že v jej prípade neexistujú dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré odôvodňujú primerané zvýšenie základnej bodovej hodnoty bolestného a sťaženého spoločenského uplatnenia podľa § 7 ods. 3 vyhlášky. Uviedla, že takýto nárok by potom mali iba vrcholoví športovci a ľudia činní v kultúrnom a spoločenskom živote. Zdôraznila, že v súdnom konaní prezentovala dôkazy, ktoré preukazujú závažnosť zranení, ktoré

utrpela, ako aj následky, ktorými doteraz trpí. Vytýkala odvolaciemu súdu, že vôbec nezohľadnil jej tvrdenia, že pri vykonávaní hygienických úkonoch nie je sebestačná. Možnosti jej účasti na spoločenských, športových a kultúrnych podujatiach sú výrazne obmedzené, pričom niektoré sú úplne stratené; navrhla preto, aby Najvyšší súd napadnutý rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

K podanému dovolaniu sa vyjadril vedľajší účastník, ktorý ho navrhol ako nedôvodné zamietnuť, lebo rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom [§ 238 ods. 1 O. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Predmetom konania je zvýšenie odškodnenia za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 7 ods. 3 vyhl. č 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov), ktoré nároky navrhovateľka uplatnila v súvislosti s poškodením jej zdravia pri dopravnej nehode utrpenej 10. januára 2002, za ktorú zodpovedá odporca.

So zreteľom na čas vzniku škody na zdraví (10. január 2002), súdy správne aplikovali právny predpis platný v tomto čase, teda vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov. Pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia sa vychádza zo základného počtu bodov, ktorým bolo toto

sťaženie ohodnotené v lekárskom posudku. (§ 6 ods. 1 vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov)

Suma zodpovedajúca základnému počtu bodov zistenému lekárom sa primerane zvýši až na dvojnásobok podľa predpokladov, ktoré poškodený vo veku, v ktorom bol poškodený na zdraví, mal pre uplatnenie v živote a v spoločnosti a ktoré sú v dôsledku poškodenia obmedzené alebo stratené. Týmito predpokladmi sa rozumie najmä možnosť uplatniť sa v rodinnom, politickom, kultúrnom a športovom živote a možnosť voľby povolania a ďalšieho sebavzdelávania; pritom sa prihliada na to, či ide o muža alebo ženu a pri odstrániteľnosti trvalých následkov aj na upozornenie lekára podľa § 10 (§ 6 ods. 2 vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov). V prípadoch hodných osobitného zreteľa môže súd odškodnenie za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia primerane zvýšiť, a to i nad sumu ustanovenú v odsekoch 1 a 2. (§ 7 ods. 3 vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov)

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že výška odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia závisí jednak na lekárskom hodnotení, jednak na posúdení predpokladov, ktoré mal poškodený pre ďalšie uplatnenie v živote a v spoločnosti, a ktoré sú teraz obmedzené alebo stratené. Lekárske hodnotenie tvorí jen základ, z ktorého sa vychádza pri posudzovaní predpokladov poškodeného pre jeho ďalšie uplatnenie v živote a v spoločnosti. So zreteľom na individuálne predpoklady každého poškodeného je možné zvýšenie náhrady až do dvojnásobku čiastky zodpovedajúcej základnému počtu bodov zistenému lekárom, rozhodujú práve predpoklady, ktoré mal poškodený pre uplatnenie v živote a v spoločnosti, a ktoré sú pre následky poškodenia zdraví obmedzené alebo stratené. Týmito predpokladmi sa rozumejú najmä možnosť uplatniť sa v živote rodinnom, politickom, kultúrnom a športovom a

možnosť voľby povolania a ďalšieho sebavzdelávania pritom sa prihliada k tomu, či ide o muža alebo ženu.

Z výkladu týchto ustanovení, ako aj z konštantnej judikatúry Najvyššieho súdu SR vyplýva, že obidva druhy odškodnenia sú náhradou tzv. nemateriálnej ujmy a majú slúžiť na to, aby si postihnutý mohol obstarat' náhradné pôžitky na vyrovnanie prežitých a prežívaných utrpení, strastí a obmedzovania v živote. Ide o nároky rýdzo osobnej povahy, ktoré sa odškodňujú jednorázovo. Vyhláška č. 32/1965 Zb. zvlášť upravuje podmienky, za ktorých sa poskytuje odškodnenie za bolesť, a zvlášť podmienky pre odškodnenie sťaženia spoločenského uplatnenia. Rovnako osobitne stanovuje zásady pre hodnotenie oboch druhov odškodnenia. Ak bola poškodenému poskytnutá ako odškodnenie peňažná suma z dôvodu bolestného, pričom dodatočne budú splnené - vzhľadom na zhoršenie zdravotného stavu - aj podmienky pre priznanie nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia (alebo naopak), nie je vylúčené priznanie tohto ďalšieho nároku. Ďalej platí, že odškodnenie za bolesť patrí za bolesť už vytrpenú, nie za bolesť budúcu (následnú).

Z uvedeného možno vyvodit', že aj zvýšenie odškodnenia u oboch nárokov v zmysle ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. treba posudzovať jednotlivo, pri každom nároku zvlášť.

Primerané zvýšenie nad stanovené najvyššie výmery odškodnenia v zmysle ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. prichádza do úvahy len celkom výnimočne v prípadoch hodných mimoriadneho zreteľa, kedy kultúrne, športové, či iné zapojenie poškodeného pred úrazom bolo na vysokej úrovni a mimoriadne. Samotné dôvody umožňujúce výnimočné zvýšenie odškodnenia

za bolesť treba vyvodzovať predovšetkým z okolností vymedzených v bode I ods. 6 zásad pre hodnotenie odškodnenia za bolesť, tvoriacich prílohu vyhlášky č. 32/1965 Zb., najmä ak ani zvýšenie odškodnenia na dvojnásobok základnej sadzby nepostačuje na primerané zmiernenie ich následkov.

Sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje vtedy, ak má škoda, resp. ujma na zdraví preukázateľne trvalé a výraznejšie nepriaznivé dôsledky na životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh. Je ním treba rozumieť jednak vylúčenie či obmedzenie účasti poškodeného na plnom osobnom a rodinnom, spoločenskom, politickom, kultúrnom a športovom živote, jednak sťaženie či dokonca priamo znemožnenie výkonu či voľby povolania, voľbu životného partnera, prípadne možnosti ďalšieho sebazvedávania. Preto je súd povinný v konaní vždy skúmať, aké predpoklady mal pre životné a spoločenské uplatnenie poškodený pred vznikom škody. V zmysle ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia nad určené najvyššie výmery odškodnenia. je prípustné len v celkom výnimočných prípadoch hodných mimoriadneho zreteľa, kedy zapojenie poškodeného do spoločenského (napr. kultúrneho, športového, politického) života je v dôsledku poškodenia zdravia veľmi výrazne obmedzené alebo úplne stratené v porovnaní s jeho významnými aktivitami pred vznikom škody (rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 90/2004).

Keďže pre určenie výšky odškodnenia nároku, ktorý je predmetom súdneho konania bolo nevyhnutné (okrem lekárskeho ohodnotenia) aj zistenie predpokladov uplatnenia poškodenej (v živote a v spoločnosti) pred vznikom škody a ich následné porovnanie s predpokladmi jej uplatnenia, ktoré jej zostali po vzniku škodlivej udalosti, odvolací súd správne venoval týmto otázkam

(najmä v rámci doplneného dokazovania) náležitú pozornosť a z týchto zistení vyvodil aj správny právny záver. Spočíva v tom, že, v prípade navrhovateľky nie sú splnené zákonné predpoklady pre priznanie uplatneného nároku, lebo v súdnom konaní nebolo preukázané, že v navrhovateľkynej veci ide o prípad hodný mimoriadneho zreteľa. Pokiaľ ide o zvýšenie bolestné, zo znaleckého posudku nevyplýva existencia bolestivého a komplikovaného priebehu operácií, ani komplikovaná liečba. Pri zvýšení sťaženia spoločenského uplatnenia odvolací súd správne zohľadnil, že hoci navrhovateľka utrpela úraz vo veku 39 rokov, jej pracovný potenciál zostal navrhovateľke sčasti zachovaný, keď (ako čiastočne invalidná) pracuje a vykonáva prácu posediačky a že pred zranením vykonávala prácu pomocnej pracovnej sily a v čase zranenia bola nezamestnaná (i keď mala záujem pracovať v zahraničí). Z hľadiska spoločenského uplatnenia odvolací súd správne zohľadnil a ustálil, že navrhovateľka bola v spoločenskom resp. športovom živote na priemernej úrovni, keď tancovala a športovú činnosť vykonávala len rekreačne. Takýto rozsah zapojenia navrhovateľky do uvedených činností totiž nemožno hodnotiť ako celkom mimoriadne a na vysokej úrovni.

So zreteľom na uvedené a tiež aj s prihliadnutím na samotnú povahu sťaženia spoločenského uplatnenia ako nároku predstavujúcemu náhradu za preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre životní úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh (§ 4 ods. 1 citovanej vyhlášky), treba vyvodit', že záver odvolacieho súdu, v zmysle ktorého prípad navrhovateľky nebol výnimočný a hodný mimoriadneho zreteľa (§ 7. ods. 3 vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov) je správny.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie navrhovateľky proti rozsudku odvolacieho súdu ako nedôvodné zamietol (§ 243b ods. 1 veta pred bodkočiarkou O. s. p.).

Úspešnému odporcovi a vedľajšej účastníčke náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo v dovolacom konaní im žiadne trovy nevznikli (§ 142 ods. 1 v spojení s § 243b ods. 4 O. s. p.).

P o u č e n i e : *Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.*

V Bratislave, 29. júna 2010

JUDr. Daniela Š v e c o v á , v. r.

predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Marta Hrčková